

مرکز تحقیقات پزشکی قانونی
Legal Medicine Research Center

بررسی آماری مرگ‌های غیرطبیعی در ایران

(سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹)

زیر نظر:

دکتر احمد شجاعی

رئیس سازمان پزشکی قانونی کشور

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیة الله (عج)

تدوین و گردآوری:

علی خادمی

کارشناس ارشد آمار حیاتی

سعداله مرادی

کارشناس ارشد آمار اقتصادی - اجتماعی

ویراستار علمی:

دکتر جابر قره داغی

عضو هیأت علمی سازمان

با همکاری اداره کل پزشکی قانونی استان خوزستان

نام کتاب: مرگ های غیر طبیعی در ایران (از سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹)

زیر نظر: دکتر احمد شجاعی، رئیس سازمان پزشکی قانونی کشور

تدوین و گردآوری: علی خادمی، سعداله مرادی

شواری سیاست گذاری (به ترتیب حروف الفبا):

دکتر عبدالرئوف ادیب زاده، دکتر عبدالرزاق برزگر، دکتر ناصر بلیخ، محمود حق وردی، علی خادمی، دکتر محمود خدادوست،

دکتر حمید داوودآبادی، دکتر حسین شمسیانی، دکتر حسن عابدی، دکتر محمد رضا قدیرزاده، سعداله مرادی، دکتر حامد

نائیجی

ویراستاری علمی: دکتر جابر قره داغی

ناشر: مرکز تحقیقات پزشکی قانونی

گرافیک و طراحی: سروش گرافیک

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۱

بها: ۱۵۰۰۰۰ ریال

سرشناسه: خادمی، علی، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور: بررسی آماری مرگ های غیر طبیعی در ایران (سال ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹) / تدوین و گردآوری علی خادمی، سعداله مرادی؛
زیر نظر احمد شجاعی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان پزشکی قانونی کشور، مرکز تحقیقات پزشکی قانونی، ۱۳۹۱

مشخصات ظاهری: ۱۲۰ ص: مصور (رنگی)، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۱۹۲-۰-۶

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: مرگ و میر — ایران — آمار

موضوع: مرگ و میر — ایران — جدول ها و نمودارها

شناسه افزوده: مرادی، سعداله، ۱۳۴۹

شناسه افزوده: شجاعی، احمد

شناسه افزوده: سازمان پزشکی قانونی کشور. مرکز تحقیقات پزشکی قانونی

رده بندی کنگره: HB ۱۴۶۶/۴/۱۳۲

رده بندی دیویی: ۳۰۴/۶۴۵۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۲۷۹۱۷۳۵

با تشکر از همکاران گروه آمارستاد سازمان و مسئولین آمار مراکز پزشکی قانونی استان ها: (به ترتیب حروف الفبا)

گیتا اختری - شباهنگ امامی العریضی - حمیدرضا امیریان - ابوالقاسم بادللی - مهشید باقری فر - محمدرضا پاسیار - انسیه ترابی پور - مرتضی تیموری - غلامرضا جعفری - فتاح جعفری زاده - زینب حقشناس - ادب حمیدی - جواد دهقان - پگاه دهقان - علی دیوسالار - مهدی رحیمی - مهسا رضایی - معصومه رکنی - عبدالله زارعی - عباس زارعی خیرآباد - هوشنگ سعیدی - فرزاد سلگی - سودابه سهرابیان - بهناز شفیع - لعل صادق - وحیده ظاهری - مینو علی مددی - حسین فتاحی - هایدی قائم - بیتا قمری - منصور کارگر - کیمیا کاووسی - مریم کرمی - ناهید کیایی طالقانی - فاطمه مشفق گیلانی - عاطفه مظاهری - مینو مؤدب - سمیه نجفی - الهام نخعی - حسن نورچناربو - فاطمه نیکنام - سمیرا وثقی - مریم وثوق - رضا هادی نیا - اردشیر همتیان - الهام یزدانی - فرخنده یوسفی - مجید یوسفی.

و با تشکر ویژه از جناب آقای دکتر سید فرزاد حسینی، مدیرکل محترم پزشکی قانونی استان خوزستان به دلیل تلاش ها و حمایت های بی شائبه در چاپ این اثر.

پیشگفتار

امروزه یکی از مؤلفه های اساسی در تقویت روند توسعه پایدار مساله ارتقای سلامت جامعه می باشد، چرا که محور توسعه پایدار انسان سالم است. از طرفی زندگی در جهان امروز با خطرات زیادی روبرو می باشد از مهمترین و قابل توجه ترین آنها، افزایش حوادث و آسیب های عمومی و غیر عمدی است که سالانه باعث مرگ بیش از ۶ میلیون نفر در جهان می شود. در دهه های اخیر، سوانح و حوادث به یکی از بزرگترین مشکلات زندگی انسان ها تبدیل شده است به طوری که این گروه آسیب ها، دومین عامل مرگ و میر در تمام سنین و اولین عامل مرگ در گروه سنی زیر ۴۰ سال و از عوامل مهم معلولیت در جوامع بشری است.

سلامت افراد جامعه امری است همگانی که تأمین و ارتقای آن، اقدامات جمعی و مشارکت های بین بخشی تمام دستگاه ها و حضور آگاهانه مردم را می طلبد. با کاهش بروز بیماری های عفونی، درمان پذیر شدن بسیاری از بیماری های مزبور، کنترل اغلب همه گیری ها، دگرگونی شیوه زندگی، توسعه اجتماعی، تغییر فناوری های مورد استفاده در زندگی اجتماعی، خانوادگی و فردی؛ بیماری های غیر واگیر و نیز حوادث و آسیب های جسمانی، روانی و اجتماعی، تبدیل به مهم ترین معضلات جوامع بشری شده اند. توسعه سریع اجتماعی - اقتصادی و بهره مندی از فناوری ها و امکانات جدید بدون ایجاد زیرساخت های فرهنگی و اجتماعی لازم و تغییر الگوهای زندگی، بدون توجه به پیش نیازهای ضروری برای پذیرش این دگرگونی ها، همه به این منجر شده که میزان بروز حوادث عمدی و غیر عمدی، تلفات انسانی و زیان های اجتماعی و روانی ناشی از آن به شدت افزایش یافته و به یک مشکل اجتماعی مبدل شود. از سوی دیگر وجود اطلاعات موثق در زمینه عوامل خطر آفرین در وقوع حوادث، جزء ضروری هر برنامه پیشگیرانه ای است که با هدف کاهش میزان بروز حوادث و آسیب های ناشی از آن تهیه می شود.

در این مجموعه همکاران سازمان پزشکی قانونی کشور سعی کرده اند تا با بهره گیری از اطلاعات موجود در زمینه مرگ های غیرطبیعی (مربوط به سال های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹) تابلوی روشن و شفاف از وضعیت بروز مرگ های غیرطبیعی و علل وقوع آن در کشور ارائه نماید. امید که این مجموعه گام مثبتی در جهت پیشگیری از وقوع حوادث و کاهش عواقب ناشی از آن بوده و زحمات این همکاران به ویژه جناب آقای دکتر شجاعی، رئیس محترم آن سازمان، مقبول درگاه حضرت حق تعالی واقع شود.

دکتر مرصیه وحید دستجردی

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

دیباچه

امروزه آمار و اطلاعات محور اصلی برنامه ریزی، تصمیم گیری، سیاستگذاری، مدیریت و توسعه به شمار می رود. بر همین اساس میزان تولید و نشر اطلاعات از مهمترین شاخص های رشد و توسعه هر جامعه ای محسوب و دسترسی به هنگام به اطلاعات صحیح و نیز توصیف و تحلیل آماری آنها شرط لازم برای موفقیت مدیران و سیاستگذاران تلقی می شود. سازمان پزشکی قانونی کشور به عنوان نهادی کارشناسی و وابسته به قوه قضاییه، علاوه بر انجام وظایف مهمی که بر اساس قانون بر عهده آن گذاشته شده است؛ در زمینه فعالیت های آماری نیز در دهه اخیر خدماتی در خور توجه و در حد مقدرات و امکانات موجود انجام داده است که به عنوان نمونه می توان به تحلیل جامع خسارات جانی تصادفات رانندگی اشاره نمود که برای اولین بار توسط این سازمان انجام و در اختیار برنامه ریزان و مسئولین ذیربط قرار گرفته است.

از طرف دیگر با توجه به نقش سازمان در معاینه و ثبت مرگ های غیرطبیعی در کشور، در بند (س) ماده (۲۱۱) قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران، سازمان پزشکی قانونی کشور مکلف شده است تحقیقات لازم برای بررسی عوامل منجر به مصدومیت و مرگ های غیرطبیعی در موارد ارجاعی را انجام دهد و با توجه به نتایج به دست آمده، نسبت به برنامه ریزی و آموزش برای پیشگیری و کاهش جراثیم، تخلفات و آسیب های اجتماعی ناشی از آن (با کمک سایر دستگاه ها) اقدام نماید.

در این راستا مرکز تحقیقات پزشکی قانونی نسبت به تدوین کتاب مرگ و میرهای غیرطبیعی از سال ۸۵ تا ۸۹ به عنوان راهنمایی در جهت کسب درکی شفاف و جامع از مرگ و میرهای غیرطبیعی در دهه ۸۵ به منظور توسعه برنامه های پیشگیرانه و انجام اقدامات اصلاحی در کشور، اقدام نموده است تا با مشارکت سازمان های مختلف و بهره گیری از اطلاعات موجود در این مجموعه، شاهد ارتقای کمی و کیفی وضعیت سلامت در جامعه باشیم.

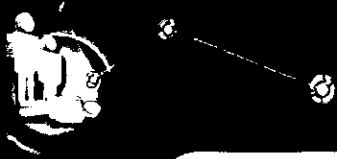
در این فرصت از رؤسای قبلی این سازمان؛ آقایان دکتر توفیقی، دکتر محفوظ، دکتر صدر و دکتر عابدی و تمامی عزیزانی که در سراسر کشور در امر ثبت و گردآوری دقیق این اطلاعات تلاش نموده اند قدردانی می نمایم. همچنین از تلاش های قابل توجه مؤلفین محترم این اثر که بیش از یک دهه در سازمان به فعالیت های آماری پرداخته اند تقدیر و تشکر می شود. در پایان، امید است تداوم همکاری سازمان پزشکی قانونی کشور و دستگاه های ذیربط، بیش از پیش زمینه تحلیل علمی داده های آماری توسط محققان، سیاستگذاران و مدیران بخش های گوناگون کشور را به ارمغان آورده و شاهد ارتقای کمی و کیفی نظام اطلاعات سلامت و از جمله داده های وقایع حیاتی کشورمان باشیم.

دکتر احمد شجاعی

رییس سازمان پزشکی قانونی کشور

فهرست مندرجات

۱۱	مقدمه
۱۳	فصل ۱- تعریف مفاهیم
۱۷	فصل ۲- متوفیات ناشی از مرگ های غیرطبیعی به تفکیک علت مرگ
۱۸	رتبه مرگ های غیرطبیعی براساس علت و سال در دهه ۸۰
۱۹	آمار مرگ های غیرطبیعی طی دهه ۸۰
۲۴	آمار مرگ های ناشی از سلاح سرد طی دهه ۸۰
۲۹	آمار مرگ های ناشی از سلاح گرم طی دهه ۸۰
۳۴	آمار مرگ های ناشی از حلق آویز طی دهه ۸۰
۳۹	آمار مرگ های ناشی از عوارض سوء مصرف مواد مخدر طی دهه ۸۰
۴۳	آمار مرگ های ناشی از غرق شدگی طی دهه ۸۰
۴۸	آمار مرگ های ناشی از سوختگی طی دهه ۸۰
۵۳	آمار مرگ های ناشی از برق گرفتگی طی دهه ۸۰
۵۸	آمار مرگ های ناشی از مسمومیت با منواکسید کربن طی دهه ۸۰
۶۳	آمار مرگ های ناشی از مسمومیت دارویی از سال ۱۳۸۱ الی ۱۳۸۹
۶۸	آمار مرگ های ناشی از مسمومیت با سم از سال ۱۳۸۱ الی ۱۳۸۹
۷۳	آمار مرگ های ناشی از حوادث رانندگی طی دهه ۸۰
۸۱	فصل ۳- مرگ های غیرطبیعی برحسب نحوه فوت
۸۲	آمار مرگ های مشکوک به خودکشی طی دهه ۸۰
۹۰	آمار مرگ های مشکوک به دیگرکشی طی دهه ۸۰
۹۷	آمار مرگ های ناشی از حوادث کار از سال ۱۳۸۱ الی ۱۳۸۹
۱۰۳	فصل ۴- نمودارهای مقایسه ای علت مرگهای غیرطبیعی به تفکیک استان ها

مقدمه

در بسیاری موارد کسانی که به محاکم و دادگستری ها مراجعه می کنند، بخش های نخستین و پایه ای پرونده شکایت آن ها در مراکز پزشکی قانونی شکل می گیرد و بر خلاف تصور عام، حدود ۹۵ درصد ارباب رجوع این سازمان افراد زنده ای هستند که از جانب مراجع و ضابطین قضایی معرفی می شوند و علاوه بر این کلیه مرگ های مشکوک جهت تعیین علت فوت به سازمان پزشکی قانونی کشور ارجاع می شوند.

معاینه مصدومین و متوفیان ناشی از تصادف، معاینه موارد نزاع، تعیین سن، تشخیص سوء مصرف مواد از طریق آزمایش های خون و ادرار، معاینات اختصاصی مردان و زنان، انجام تست الکل، تشخیص معلولیت ها و نقص عضوها، تشخیص حاملگی، صدور مجوز سقط جنین، اثبات یا رد ابوت در موارد مشکوک، تشخیص ارتباط ضربه ها، استرس و هیجانات روحی ناشی از منازعه و حوادث در ایجاد و یا تشدید سیر پیشرفت بیماری ها و از جمله مواردی هستند که اظهار نظر نهایی و کارشناسی آن ها به عهده این سازمان می باشد. نوع ترکیب مراجعات به سازمان و ارائه خدمات تخصصی به مراجعین که در بسیاری موارد در هیچ مرجع دیگری در کشور به این صورت ارائه نمی شود، قابلیت بالقوه ای به سازمان بخشیده که با بهره گیری از آن و ضمن رعایت کلیه جوانب امر و حفظ حرمت افراد، می توان اطلاعات آماری مربوط به آن ها را جمع آوری، تجزیه و تحلیل و به مراجع ذی ربط ارسال نمود تا به این وسیله با ارائه تصویری روشن از وضعیت موجود، به مسئولین و برنامه ریزان در رفع معضلات فرهنگی و اجتماعی کشور کمک نمود. لذا این ادعا که سازمان پزشکی قانونی کشور یکی از مراکز مهم آماری کشور به شمار می رود گزاف نیست، چرا که انتشار متوالی بیش از ده سال سالنامه آماری و ارائه آن به دستگاه های ذی ربط، دلیلی بر این مدعاست؛ و اینک با انتخاب یک بخش (مرگ های غیرطبیعی) از سالنامه سنوات گذشته و توسعه کمی و کیفی آن، موجبات انتشار این اثر فراهم شده است.

لازم به یادآوری است عمر جمع آوری برخی اقلام مرگ های غیرطبیعی کمتر از ۱۰ سال بوده و علاوه بر این در جمع آوری برخی اقلام هم به دلیل عدم تفکیک مرگ های تحت آزمایش و بررسی در برخی استان ها محدودیت هایی وجود داشته که در متن کتاب و در جداول مربوط، توضیحات لازم ارائه شده است. لذا مؤلفان ضمن اذعان به نقص اثر در برخی موارد آمادگی خود را جهت پاسخگویی به ابهامات احتمالی اعلام و از هر گونه انتقاد و پیشنهاد در جهت رفع نقیصه های موجود استقبال می کنند. در اینجا از کلیه کارکنان مراکز پزشکی قانونی کشور، بالخصوص مسئولین فعلی و قبلی آمار استان ها و نیز مدیران محترم مراکز و همکاران محترم در گروه آمار ستاد سازمان، نهایت سپاس و قدردانی به عمل می آید.

علی خادمی - سعداله مرادی

مهرماه ۹۰